

Rechtbank Midden-Nederland
Locatie Utrecht

Onderwerp: kort geding
Zaaknummer: 530903 KGZA 21-647

PLEITAANTEKENINGEN

i n z a k e

Nederlands Huisartsen Genootschap,
statutair gevestigd te (3528 BL) Utrecht,
Mercatorlaan 1200

gedaagde

Gemachtigden: mr. B. Wallage en mr. dr. W.I.
Koelewijn

t e g e n

1. **Algemene Burgerbelangen Vereniging,**
statutair gevestigd te (3241) Middelharnis,
Rottenburgseweg 25

eisers

Gemachtigde: mr. N.J.P. Vanaken

I Inleiding

1 Gedaagde is het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG), een onafhankelijke wetenschappelijke vereniging van huisartsen. Het NHG ontwikkelt richtlijnen en standaarden teneinde de medische beroepsuitoefening door huisartsen in Nederland te uniformeren op basis van state-of-the-art inzichten uit de medische wetenschap en daarmee de kwaliteit van de zorg, zoals die door huisartsen in Nederland wordt verleend, te waarborgen.

2 Eisers trachten via deze kortgedingprocedure het NHG te dwingen tot aanpassing van NHG-Standaard 'COVID-19'. In deze Standaard is eveneens een aanbeveling opgenomen ten aanzien van Ivermectine. Ivermectine is een geneesmiddel dat momenteel geregistreerd staat en voorgeschreven wordt bij onder meer de behandeling van schurft bij mensen. Het NHG heeft in haar Standaard opgenomen dat op basis van het huidige wetenschappelijke bewijs geen reden bestaat om Ivermectine op enig stadium tijdens de behandeling van patiënten die zijn besmet geraakt met het COVID-19-virus voor te schrijven.

3 In de Standaard staat daarover:

"We bevelen het off-label voorschrijven van ivermectine niet aan als behandeling voor patiënten met (een vermoeden van) COVID-19 in de huisartsenpraktijk".

4 Het voorschrijven van een geneesmiddel voor een indicatie waar het middel niet voor is geregistreerd of voor een andere dosering, patiëntengroep of andere toepassing dan vermeld in de SmPC (bijsluiter), heet in het farmaceutisch spraakgebruik 'off-label voorschrijven'.

5 Voorgaande citaat betreft een korte samenvatting van de 89 pagina's tellende Standaard 'COVID-19'. Deze Standaard wordt overgelegd als **productie 1**.

6 Het NHG wijst erop dat ook het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) het gebruik van Ivermectine afraadt voor de preventie of behandeling van COVID-19 buiten de gerandomiseerde klinische onderzoeken. Het EMA schrijft: *"Although ivermectin is generally well tolerated at doses authorised for other indications, side effects could increase with the much higher doses that would be needed to obtain concentrations of ivermectin in the lungs that are effective against the virus. Toxicity when ivermectin is used at higher than approved doses therefore cannot be excluded"*.

- 7 Arts-epidemioloog prof. dr. Frits Rosendaal heeft recentelijk via een interview uitgelegd waarom op dit moment geen medisch wetenschappelijk bewijs bestaat voor de werking van Ivermectine bij COVID-19. Dit interview wordt ter kennisgeving ingebracht (**productie 2**). Uit dit interview volgt onder andere:

Is ivermectine toen goed onderzocht?

“Jazeker. Grote, grondige onderzoeken wereldwijd wezen helaas uit dat ivermectine helemaal niets doet tegen het coronavirus. Het hecht zich aan parasieten zoals wormen maar niet aan virussen, die hebben niet eens een buitenkant. Jammer, maar helaas.”

Waarom blijft men ivermectine als mogelijk anti-coronamiddel zien?

“In een aantal eerste, kleine studies leek ivermectine een antiviraal effect te hebben – het leek ‘iets’ te doen tegen virussen. Maar zulke kleine onderzoeken geven een grotere kans op een toevallige uitschieter in de resultaten. Grote onderzoeken geven een beter beeld. Helaas zijn die vroege bevindingen een eigen leven gaan leiden. En hebben bepaalde politieke stromingen berichten hierover verder verspreid.”

- 8 De ANBB is, anders dan momenteel volgt uit de stand van de wetenschap, van mening dat er inmiddels wel voldoende wetenschappelijke bewijsmateriaal zou bestaan voor het wél voorschrijven van Ivermectine bij de medicamenteuze behandeling van COVID-19. De inzet van dit kort geding is om het NHG te dwingen tot aanpassing van haar Standaard.
- 9 In deze pleitaantekeningen voert het NHG daartegen verweer. Primair stelt het NHG zich op standpunt dat eisers niet-ontvankelijk zijn. Subsidiar is het NHG van oordeel dat binnen het kader van een kort geding geen ruimte is voor toewijzing van de vorderingen. Meer subsidiar meent het NHG dat er geen gronden zijn voor toewijzing van de vorderingen.

II Ontvankelijkheid van de ANBB

- 10 Ten eerste stelt het NHG zich op het standpunt dat de ANBB niet-ontvankelijk is omdat niet is voldaan aan de vereisten van art. 3:305a BW. Artikel 3:305a BW luidt als volgt:

Lid 1: Een stichting of vereniging met volledige rechtsbevoegdheid kan een rechtsvordering instellen die strekt tot bescherming van gelijksoortige belangen van andere personen, voor zover zij deze belangen ingevolge haar statuten behartigt en deze belangen voldoende zijn gewaarborgd.

Lid 2: De belangen van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt, zijn voldoende gewaarborgd, wanneer de rechtspersoon als bedoeld in lid 1, voldoende

representatief is, gelet op de achterban en de omvang van de vertegenwoordigde vorderingen en beschikt over:

a. een toezichthoudend orgaan, tenzij uitvoering is gegeven aan artikel 9a, lid 1, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;

b. passende en doeltreffende mechanismen voor de deelname aan of vertegenwoordiging bij de besluitvorming van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt;

c. voldoende middelen om de kosten voor het instellen van een rechtsvordering te dragen, waarbij de zeggenschap over de rechtsvordering in voldoende mate bij de rechtspersoon ligt;

d. een algemeen toegankelijke internetpagina, waarop de volgende informatie beschikbaar is:

1°.de statuten van de rechtspersoon;

2°.de bestuursstructuur van de rechtspersoon;

3°.de laatst vastgestelde jaarlijkse verantwoording op hoofdlijnen van het toezichthoudend orgaan over het door haar uitgevoerde toezicht;

4°.het laatst vastgestelde bestuursverslag;

5°.de bezoldiging van bestuurders en de leden van het toezichthoudend orgaan;

6°.de doelstellingen en werkwijzen van de rechtspersoon;

7°.een overzicht van de stand van zaken in lopende procedures;

8°.indien een bijdrage wordt gevraagd van de personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt: inzicht in de berekening van deze bijdrage;

9°.een overzicht van de wijze waarop personen tot bescherming van wier belangen de rechtsvordering strekt zich kunnen aansluiten bij de rechtspersoon en de wijze waarop zij deze aansluiting kunnen beëindigen;

e. voldoende ervaring en deskundigheid ten aanzien van het instellen en voeren van de rechtsvordering.

11 Per 1 januari 2020 is de mogelijkheid voor rechtspersonen om namens individuele personen op te treden gewijzigd. Argumenten voor een meer algemene regeling voor de collectieve actie waren onder andere dat belangenorganisaties kunnen optreden in zaken waar per individu geringe, maar in hun totaliteit aanzienlijke belangen op het spel staan. Een dergelijke wijziging zou de toegang tot de rechter vergroten en voorts was de gedachte dat van een vordering een preventieve werking kan uitgaan (MvT, Kamerstukken II 1991/92, 22486, 3, p. 2).

12 Op grond van artikel 3:305a BW kunnen echter niet alle rechtspersonen een vordering instellen. Een rechtspersoon kan dit alleen doen indien de (collectieve) belangen ingevolge haar statuten

worden behartigd en deze belangen statutair voldoende zijn gewaarborgd. Zoals hieronder nader zal worden toegelicht vertegenwoordigt ANBB geen concreet belang, heeft zij een onvoldoende concrete achterban, en vertegenwoordigt zij statutair geen eigen belang.

- 13 In dit verband verwijst het NHG naar het oordeel van uw Rechtbank in de beschikking van 11 augustus jl. (**productie 3**) waarin met betrekking tot het aanwezig zijn van een eigen belang het volgende is geoordeeld:

"Noch uit haar statuten noch uit hetgeen zij voor het overige in deze procedure heeft gesteld, is aannemelijk geworden dat zij een duidelijk en concreet omschreven eigen belang bij deze procedure heeft. Dit leidt tot de slotsom dat er geen sprake is van "gelijksoortige belangen" als bedoeld in art. 3:305a BW."

- 14 Naast het feit dat de ANBB statutair geen eigen belang nastreeft, is ook het belang dat zij ingevolge haar statuten zou nastreven te abstract en te onbepaald. De rechtbank Midden-Nederland oordeelde daarover het volgende in rechtsoverweging 3.11:

"Het statutaire doel van ANBB – het omzette van meningen van leden in referendumkwesties waarvan de uitslag ingezet wordt om de kwesties te realiseren - is te abstract (te onbepaald en te weinig specifiek) geformuleerd om te kunnen vaststellen dat ANBB ingevolge haar statuten de belangen behartigt van degenen die wensen dat NHG haar richtlijn aanpast inzake het gebruik van Ivermectine bij COVID-19. Dat het statutaire doel te onbepaald en te weinig specifiek is blijkt bovendien uit het feit dat ter zitting onweersproken naar voren is gekomen dat er ook daadwerkelijk sprake is van zeer uiteenlopende onderwerpen waarvoor de ANBB referenda organiseert. Zo gaan andere referenda van ANBB onder meer over gezondheidsklachten door straling, gezondheidsschade door windturbines, klimaatverandering, de gekozen burgemeester en het aanpassen van Embryo-DNA."

- 15 Voorts oordeelt de rechtbank Midden-Nederland dat ook de belangen onvoldoende zijn gewaarborgd. In dat verband verwijst de rechtbank ook naar de parlementaire geschiedenis waaruit blijkt dat het op de weg van de ANBB ligt om nauwkeurig te omschrijven voor welke groep van personen zij opkomt (Kamerstukken II 2016-2017, 34608, nr. 3, P.18/19). Dit betekent dat de rechtbank ook zal moeten toetsen of de ANBB voldoende representatief is, gelet op de achterban en de omvang van de vertegenwoordigde vorderingen. Met deze eis beoogt de wetgever immers te voorkomen dat een stichting of vereniging een rechtsvordering kan instellen zonder vereiste ondersteuning van een achterban.

- 16 De ANBB houdt ook in het onderhavige kort geding vol dat zij overgaat tot feitelijke acties namens haar leden op het moment dat het merendeel van haar leden via expliciete stemming blijkt heeft gegeven van de wens daartoe. Dat gaat, zoals uw rechtbank eerder heeft overwogen, over zeer uiteenlopende onderwerpen. Het NHG wijst in dit verband ook op het oordeel van de uw rechtbank dat het 'online referendum' dat ook ten grondslag ligt aan de onderhavige procedure te vaag, te onbepaald en te weinig specifiek is om aan te kunnen nemen, laat staat dat daarmee is bewezen, dat de ANBB beschikt over de steun van een relevante achterban in deze kwestie.
- 17 In de dagvaarding wijst de ANBB in dit verband op een uitspraak van de rechtbank Den Haag die die ANBB wel ontvankelijk zou hebben geacht in een kwestie ter zake het PCR-testbeleid. Het NHG wijst erop dat de enkele omstandigheid dat in een andere procedure, in een andere kwestie en door een andere rechtbank de ANBB wel ontvankelijk was in de vordering, niet meebrengt dat zij dat ook in de onderhavige kwestie is. In iedere procedure ligt het primair op de weg van de ANBB om te bewijzen dat zij voldoet aan de eisen van art. 3:305a BW en op basis van hetgeen de ANBB in de dagvaarding uiteen heeft gezet en wat zij aan producties heeft ingebracht in de onderhavige procedure kan naar het oordeel van het NHG niet het oordeel dragen dat de ANBB in de onderhavige kwestie ontvankelijk is.
- 18 Het NHG wijst erop dat ook wat betreft de leden van de vereniging de statutaire doelstelling te breed is om aan te kunnen nemen dat de ANBB in rechte de (niet-homogene) belangen van deze personen zou kunnen vertegenwoordigen. Het statutaire doel van de ANBB is te onbepaald " [...] *om de geformuleerde kwestie te realiseren hetzij juridisch via rechtszaken, hetzij via politiek door middel van nieuwe of herziene wetgeving, hetzij via publieke opinie door middel van publicaties in mainstream media (MSM), alternatieve media en/of sociale media.*"
- 19 Het NHG wijst erop dat in de jurisprudentie meermalen is bevestigd dat dergelijke brede statutaire doelstellingen en de koppeling daarvan aan de belangenbehartiging van een onspecifieke achterban eerder niet de toets van artikel 3:305a BW doorstaan:¹

¹ Rb. Rotterdam 19 maart 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:2321; Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 8 december 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:10177, daaruit in het bijzonder r.o. 4.22 e.v.; Rb. Den Haag 29 april 2011, ECLI:NL:RBSGR:2011:BQ4086.

"Dat V.O.O.H. een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid is, die uit eigen naam een rechtsvordering kan instellen die strekt tot bescherming van gelijksoortige belangen van andere personen, voor zover zij deze belangen ingevolge haar statuten behartigt en deze belangen voldoende zijn gewaarborgd (artikel 3:305a lid 1 BW), blijkt evenmin uit de stukken".

ECLI:NL:RBROT:2021:2321

SMMT heeft evenmin inzichtelijk gemaakt dat zij daadwerkelijk beschikt over een achterban, die belang heeft bij de beantwoording van de rechtsvraag die SMMT met een collectieve actie aan de rechter wenst voor te leggen. SMMT is, volgens de wetgever in de memorie van toelichting, weliswaar niet verplicht om een lijst met namen en andere gegevens van haar achterban over te leggen, maar zij dient wel nauwkeurig te omschrijven voor welke groep van personen zij opkomt (Kamerstukken II 2016-2017, 34608, nr. 3, p. 18/19). Bovendien dient SMMT voldoende representatief te zijn, met welke eis volgens de toelichting wordt voorkomen dat een stichting of een vereniging een rechtsvordering kan instellen zonder de vereiste ondersteuning van een achterban. SMMT heeft het hof niet van enige informatie voorzien waaruit kan blijken dat zij in de hiervoor bedoelde zin beschikt over de steun van een relevante achterban.

Gelet op het voorgaande is voor het hof niet te beoordelen of SMMT kan worden aangemerkt als een belangenbehartiger die beschikt over een relevante achterban, die in staat is haar doelstelling te realiseren en die daadwerkelijk feitelijk betrokken is bij de vordering die zij beoogt in te stellen. Ook valt bij afwezigheid van nadere gegevens over de achterban niet te toetsen of een voldoende gehalte aan gelijksoortige belangen voorhanden is om een collectieve actie ontvankelijk te doen zijn, in die zin dat een efficiënte en effectieve rechtsbescherming ten behoeve van de belanghebbenden kan worden bevorderd.

ECLI:NL:GHARL:2020:10177

- 20 Maar ook kan worden aangehaakt bij de wetsgeschiedenis, in het bijzonder ten aanzien van de wijziging van artikel 3:305a in verband met de introductie van de 'Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie'. Uit de memorie van toelichting bij deze wetwijziging blijkt, ten aanzien van collectieve acties zoals nu nagestreefd door de ANBB, het volgende:

"Naast de kwaliteit van de belangenorganisatie, is eveneens van belang in hoeverre deze organisatie, gelet op haar achterban, als opkomend voor de groep gedupeerden kan worden gezien. Het gaat dan om de mate waarin een belangenorganisatie als representatief voor deze groep gedupeerden kan worden gezien. Indicaties hiervoor zijn het aantal aangesloten gedupeerden en de omvang van hun vorderingen ten opzichte van het totaal aantal gedupeerden van een massagebeurtenis en de door hen gevorderde schadevergoeding. Voor elke collectieve vordering zal de belangenorganisatie dus duidelijk moeten maken voor wie zij opkomt. Dit betekent niet dat een lijst met namen en andere gegevens van de achterban hoeft te worden overgelegd. Voldoende is dat de belangenorganisatie nauwkeurig omschrijft voor welke groep van personen zij opkomt, bijvoorbeeld «alle consumenten die op datum X bij bedrijf Y product Z hebben gekocht» of «alle personen die wonen op plek X en schade hebben geleden door de brand die plaatsvond op datum Y bij bedrijf Z»."²

21 Kortom, het NHG geeft u daarom in overweging vast te houden aan het eerdere oordeel van uw rechtbank en de ANBB ook in deze kwestie niet-ontvankelijk te verklaren.

III Ontvankelijkheid overige eisers 2 tot en met 7.

22 De belangen van de overige eisers moeten worden beoordeeld binnen de sleutel van art. 3:303 BW waarin is bepaald dat zonder een voldoende belang niemand een rechtsvordering toekomt.

23 Het NHG wijst erop dat de inzet van de onderhavige procedure in feite strekt tot een 'verklaring voor recht' althans een declaratoir karakter kent. De vordering strekt er immers toe dat het NHG wordt veroordeeld om haar medisch-wetenschappelijk onderbouwde standpunt ter zake de effectiviteit van Ivermectine bij de behandeling van COVID-19 door huisartsen definitief aan te passen. Daartoe kan slechts een juridische verplichting ontstaan wanneer de Voorzieningenrechter zou vaststellen dat het NHG onrechtmatig jegens eisers handelt, bij handhaving van haar huidige standpunt.

24 Los van het feit dat voor declaratoire vorderingen geen ruimte bestaat binnen het kader van een kortgedingprocedure (waarover hierna meer), vereist artikel 3:302 BW tevens dat een declaratoire vordering (verklaring voor recht) uitsluitend kan worden ingesteld door een 'onmiddellijk betrokken persoon'. In zijn conclusie bij het arrest van de HR van 9 oktober 1998

² Kamerstukken II 2016-2017, 34608, nr. 3, p. 18-19.

(NJ 1998, 853) heeft advocaat-generaal Langemeijer de ratio van dit wettelijk vereiste nader uiteengezet. Hij schrijft daarover het volgende:

"2.5 Op vordering van een bij rechtsverhouding onmiddellijk betrokken persoon kan de rechter omtrent de rechtsverhouding een verklaring voor recht uitspreken (art. 3:302 BW). De Hoge Raad heeft daaraan toegevoegd dat een verklaring voor recht uitsluitend kan dienen tot het, op een jegens de andere betrokkenen bindende wijze, vastleggen van het bestaan of het preciseren van de inhoud van die rechtsverhouding. De eis van onmiddellijke betrokkenheid sluit ongevraagde bemoeienis van derden uit. De eis van een rechtsverhouding zoals door de Hoge Raad uitgelegd, houdt in dat aan de verklaring enige rechtsgevolg moet kunnen worden verbonden; een ideëel belang is niet genoeg. Een verklaring voor recht, bijvoorbeeld, dat het ziekenhuis – in ombudsman-terminologie – 'niet behoorlijk' heeft gehandeld kan de rechter niet geven: zo'n verklaring zou burgerlijk-rechtelijk gezien, te vrijblijvend zijn."

25 Het NHG wijst erop dat geen van eisers 2 tot en met 7 voldoen aan het vereiste van art. 3:302 BW. Voor zover eisers zouden menen dat de grondslag van hun 'onmiddellijke rechtsverhouding' gevonden zou moeten worden in een onrechtmatige daad, wijst het NHG erop dat dit in de onderhavige procedure noch gesteld, noch anderszins gebleken is. Geen van eisers 2 tot en met 7 heeft het NHG aansprakelijk gesteld voor enige onrechtmatige daad of vorderingen tot schadevergoeding ingediend.

IV Geen ruimte voor declaratoir vonnis in kort geding

26 Het NHG stelt zich verder op het standpunt dat in de onderhavige procedure alle vorderingen van eisers een declaratoir karakter hebben. Eisers beogen immers een inhoudelijke aanpassing van de NHG-Standaard COVID-19. Ook de subsidiaire en meer subsidiaire vorderingen van eisers borduren voort op de grondslag dat de Voorzieningenrechter in deze procedure vaststelt dat het NHG bij ongewijzigde handhaving van de voornoemde Standaard, onrechtmatig jegens eisers zou handelen. De vorderingen hebben zodoende onmiskenbaar een declaratoir karakter.

27 Het NHG wijst erop dat uit de vaste rechtspraak van de Hoge Raad volgt dat de kortgedingrechter geen declaratoir vonnis kan wijzen. Reeds in het oude arrest van 14 februari 1947, (NJ 1947, 155) heeft de Hoge Raad toegelicht dat een declaratoir vonnis het karakter van een voorlopige voorziening ontbeert.

- 28 Met de onderhavige procedure beogen eisers onmiskenbaar een definitieve wijziging van de NHG-Standaard af te dwingen. Dat is onvereenigbaar met het voorlopige karakter van een kortgedingprocedure en om die reden moeten de vorderingen worden afgewezen.
- 29 Met betrekking tot de subsidiaire en meer subsidiaire vordering wijst het NHG erop dat deze ook niet jegens haar kunnen worden toegewezen. Het NHG is een wetenschappelijke vereniging die zich richt op het ontwikkelen van richtlijnen en standaarden teneinde de medische beroepsuitoefening door huisartsen in Nederland te uniformeren op basis van state-of-the-art inzichten uit de medische wetenschap.
- 30 Het NHG is echter op geen enkele wijze als partij betrokken bij de individuele behandelrelaties die huisartsen (haar leden) aangaan met hun patiënten. Tussen de huisartsen en patiënten is sprake van een zogenaamde geneeskundige behandelingsovereenkomst (art. 7:445 e.v. BW). De geneeskundige behandelingsovereenkomst is een bijzondere overeenkomst van opdracht tussen de patiënt (opdrachtgever) en de hulpverlener (opdrachtnemer). Noch uit deze wet (Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst) noch uit enige andere contractuele verhouding vloeit voort dat het NHG op enigerlei wijze partij is bij deze rechtsverhouding, laat staan dat het NHG in de verhouding tot de huisartsen bepaalt of rechtens kan bepalen wat een huisarts wel of niet doet in de individuele behandelrelatie. Dat wat de huisarts doet in de behandelrelatie behoort onder alle omstandigheden tot de medische eindverantwoordelijkheid van de huisarts zelf. Hij is jegens de patiënt op basis van de geneeskundige behandelingsovereenkomst contractueel verantwoordelijk voor. Op grond van de Wet Beroepen Individuele Gezondheidszorg is een huisarts gebonden aan de wettelijk verankerde tuchtnormen die het kader van zijn professionele handelen vormen. Het staat ter beoordeling van de regionale tuchtcolleges en het centraal tuchtcollege of een huisartsen in individuele gevallen gehandeld heeft in overeenstemming met deze tuchtnormen. Het NHG speelt bij die beoordeling geen enkele rol en is daarbij geen partij.
- 31 Het is daarom ook niet aan de NHG om, zoals eisers kennelijk met hun subsidiaire en meer subsidiaire vorderingen veronderstellen en beogen, 'te gehengen en te gedogen' dat huisartsen - kort gezegd - Ivermectine gaan voorschrijven aan hun patiënten in geval van COVID-19 besmettingen. Hetgeen in de behandelrelatie gebeurt, is primair en contractueel een zaak tussen de huisartsen en de patiënt.
- 32 Het is vervolgens aan de IGJ om toezicht te houden op de kwaliteit van zorg - die uit hoofde van de Wet kwaliteit klachten en geschillen zorg daarop de rol van externe toezichthouder

vervult. Het sluitstuk van de beoordeling van het handelen van de individuele beroepsbeoefenaar wordt gevormd door de genoemde tuchtcolleges.

- 33 In al deze rechtsverhoudingen is het NHG geen partij en het is daarom ook niet aan het NHG om de door de ANBB gewenste behandelingen door huisartsen te gehengen en te gedogen. Ook om die reden kunnen de subsidiaire en meer subsidiaire vorderingen niet worden toegewezen.

IV Geen grondslag voor toewijzing vorderingen

- 34 Het NHG stelt voorts voorop dat zij als wetenschappelijke vereniging een grote mate van beleidsvrijheid heeft bij het vaststellen van standaarden en de waardering van het daaraan ten grondslag liggende medisch wetenschappelijke bewijs. Tegen de achtergrond van dit uitgangspunt dient de Voorzieningenrechter zich daarom zeer terughoudend op te stellen bij de beoordeling van de rechtmatigheid van de inhoud van de standaarden die het NHG als wetenschappelijke vereniging tot stand brengt. Dat geldt te meer waar het een kort geding betreft, waarin naar zijn aard slechts plaats is voor ordemaatregelen met een voorlopig karakter.

- 35 Voor toewijzing van een vordering in kort geding is daarnaast slechts ruimte indien en voor zover sprake zou zijn van een onmiskenbaar onrechtmatig handelen.

- 36 Het NHG constateert in dat verband ten eerste dat een juridische grondslag voor toewijzing van de vorderingen in het geheel ontbreekt en door eisers ook niet naar voren wordt gebracht. Eisers hebben in de dagvaarding niet gesteld op basis van welke juridische gronden de vorderingen zouden moeten worden toegewezen.

- 37 Voor zover eisers indirect art. 6:162 BW aan hun vorderingen ten grondslag hebben gelegd, hebben zij op geen enkele wijze onderbouwd welke rechtsnorm het NHG zou hebben geschonden en bovendien hebben zij geen feiten en omstandigheden bewezen waaruit die schending dan precies zou bestaan. Reeds om die reden kan geen sprake zijn van een onrechtmatige daad van het NHG jegens eisers, laat staan dat sprake is van een 'onmiskenbare' onrechtmatigheid.

- 38 Voorts wijzen wij erop dat het in het openbaar toegankelijke document 'Totstandkoming en methoden NHG-Standaard COVID-19 (M111)' (**productie 4**) het NHG publiekelijk

verantwoording aflegt over de wijze waarop haar standaarden tot stand komen. In dit document is de procedure en de totstandkoming van de Standaard COVID-19 beschreven.

- 39 Elke maand wordt door een daarvoor ingestelde werkgroep bestaande uit medische wetenschappers gecontroleerd of er binnen het COVID-19 dossier recente studies (bijvoorbeeld over Ivermectine) zijn verschenen die leiden tot nieuwe of voortschrijdende inzichten. Het NHG kent dus een vaste procedure voor de totstandkoming van standaarden, waarbij de werkgroep van onder andere huisartsen en wetenschappelijk medewerkers van het NHG gepubliceerde medisch wetenschappelijke onderzoeksresultaten beoordelen, waarbij onder meer gekeken wordt naar de kwaliteit van het bewijs, de effectiviteit en bijwerkingen/veiligheid van het onderzoek. De uitkomsten van dit analyseproces worden vertaald naar aanbevelingen voor huisartsen.
- 40 Voorop gesteld moet worden dat het NHG volledig vrij is in het bepalen van deze procedure en dat binnen het verband van de vereniging het hooguit aan de leden van het NHG zou zijn om deze totstandkomingsprocedure aan te passen. Bovendien voldoet de procedure aan de eisen die van een zorgvuldig handelende wetenschappelijke beroepsvereniging redelijkerwijs kan en mag worden verwacht. Sterker nog, de procedures van het NHG zijn in overeenstemming met de nationale (de AQUA-leidraad) en internationale richtlijnen voor het maken van richtlijnen en het in dat kader selecteren, beoordelen en graderen van internationaal wetenschappelijk onderzoek. Daarmee staat de rechtmatigheid van deze door het NHG gehanteerde totstandkomingsprocedure niet ter discussie. Eisers hebben daar overigens ook geen gronden tegen ingebracht.
- 41 Eisers kunnen zich om hen moverende redenen niet verenigen met de uitkomst van de voornoemde procedure – althans de uitkomsten van een beoordeling ten aanzien van een specifiek geneesmiddel - en zijn een andere mening toegedaan. Dat staat hen op zichzelf vrij, maar het hebben van een andere mening, op welke gronden dan ook, maakt niet dat de uitkomst van de NHG-procedure daarom onrechtmatig is of aangepast dient te worden aan de mening van eisers.
- 42 Daar komt bij - en is misschien ook wel meest basale punt dat in deze procedure - dat de beoordeling van de effectiviteit van Ivermectine bij de behandeling van COVID-19 in de eerste lijns-huisartsenzorg ten principale geen discussie is die gevoerd moet worden door advocaten en rechters. Het is een discussie die niet thuishoort in de rechtszaal. Deze beoordeling is

voorbehouden aan de medische professionals, die het wetenschappelijk bewijs zorgvuldig beoordelen op basis van daartoe ingerichte procedures.

- 43 Zeker in een kort geding is er geen ruimte om de beschikbare medisch-wetenschappelijke onderzoeken en publicaties te duiden en inhoudelijke oordelen te vormen over medisch-wetenschappelijk bewijs van de werking van Ivermectine bij de behandeling van COVID-19. De discussie over de houdbaarheid van het wetenschappelijk bewijs over de effectiviteit van Ivermectine moet gevoerd worden binnen de beroepsgroep zelf, dat wil zeggen binnen het verband van het NHG. Om die reden is ook binnen het NHG een zorgvuldige en transparante procedure ingericht, die gebruik maakt van internationaal geaccepteerde methoden (en die openbaar te raadplegen zijn via de website van het NHG). Het doel daarvan is om objectief, onafhankelijk en op basis van actuele medisch-wetenschappelijke onderzoeksresultaten en publicaties de huisartsen (leden van het NHG) te adviseren over de behandeling van COVID-19. Het NHG is derhalve van oordeel dat discussies over de medisch-wetenschappelijke inhoud van richtlijnen van het NHG niet thuishoren in de rechtszaal maar gevoerd moet worden door multidisciplinaire werkgroepen die zijn ingesteld om richtlijnen te ontwikkelen volgens een breed gedragen werkwijze, zoals beschreven in de NHG-Handleiding ontwikkelen van NHG-Standaarden.
- 44 Binnen het kort geding is er geen ruimte om deze discussie te voeren. In dat verband wijst het NHG er voorts op dat de door eisers zelf afgegeven verklaringen over ervaringen met Ivermectine niet kwalificeren als medisch wetenschappelijk bewijs dat ten grondslag gelegd kan worden aan een Standaard.
- 45 Zoals volgt uit de richtlijnen die momenteel bestaan over het gebruik van Ivermectine bij COVID-19 – waaronder de Standaard van het NHG - is de effectiviteit van Ivermectine bij COVID-19 niet bewezen. Ook zijn de dosering en de timing van het gebruik op dit moment nog onvoldoende onderzocht. Het EMA schrijft hierover: "*Toxicity when ivermectin is used at higher than approved doses therefore cannot be excluded*". De werkgroep van het NHG schrijft hierover: "*Theoretisch gezien zou, om de concentratie uit het in vitro onderzoek in vivo te bereiken, een vele malen hogere dosis nodig zijn dan de dosering die gebruikelijk is bij onlabel-indicaties voor ivermectine (10-100x de standaarddosis)*".

46 Daarbij komt dat ook andere wetenschappelijke verenigingen eerder tot een vergelijkbare beoordeling zijn gekomen en Ivermectine afraden voor de behandeling van COVID-19.³

47 De Standaard van het NHG sluit ook aan bij de guidelines van het WHO.⁴ *"No changes were made for the ivermectin recommendation in this sixth version of the guideline. We are aware of a few new, relatively small trials published since our recommendation was made and that one key trial has since been retracted given concerns about research fraud"*. De WHO adviseert Ivermectine niet toe te passen voor patiënten met Covid-19, behalve in klinische trials.

48 Ook de IGJ heeft geoordeeld dat het huisartsen niet is toegestaan om Ivermectine voor te schrijven aan patiënten met COVID-19.⁵ Ook de grootste fabrikant van Ivermectine komt tot de conclusie dat geen wetenschappelijk bewijs bestaat voor de werking van Ivermectine op COVID-19.⁶

"Company scientists continue to carefully examine the findings of all available and emerging studies of ivermectin for the treatment of COVID-19 for evidence of efficacy and safety. It is important to note that, to-date, our analysis has identified:

- *No scientific basis for a potential therapeutic effect against COVID-19 from pre-clinical studies;*
- *No meaningful evidence for clinical activity or clinical efficacy in patients with COVID-19 disease, and;*
- *A concerning lack of safety data in the majority of studies.*

We do not believe that the data available support the safety and efficacy of ivermectin beyond the doses and populations indicated in the regulatory agency-approved prescribing information".

49 Voorts wijst het NHG erop dat in de rechtspraak reeds eerder is uitgemaakt dat de rechter op individueel niveau niet treedt in de medisch-wetenschappelijke beoordeling van de behandeling van ziektes. Dit is zeer recent eveneens gebleken in een procedure waarin het dwingen van

³ <https://swab.nl/nl/covid-19>

⁴ <https://app.magicapp.org/#!/guideline/nBkO1E/section/LAQX7L>.

⁵ <https://www.igj.nl/actueel/nieuws/2021/03/25/boete-voor-artsen-die-hydroxychloroquine-of-ivermectine-voorschrijven-tegen-corona>.

⁶ <https://www.merck.com/news/merck-statement-on-ivermectin-use-during-the-covid-19-pandemic/>

een arts tot het toedienen van Ivermectine bij een individuele patiënt werd afgewezen door de Voorzieningenrechter.⁷ Niet is in te zien hoe dan vervolgens medisch-wetenschappelijke Standaarden integraal zouden kunnen of mogen worden getoetst door een rechter en tot toewijzing van een vordering als door de ANBB wordt beoogd zou kunnen leiden.

50 Het voorgaande leidt dan ook tot de conclusie het NHG op geen enkele wijze onrechtmatig heeft gehandeld en er geen grond is voor toewijzing van de vorderingen.

VI Conclusie

51 Op basis van het voorgaande dienen eisers niet-ontvankelijk te worden verklaard, althans dienen de vorderingen te worden afgewezen met hoofdelijke veroordeling van eisers in de kosten van deze procedure.

mr. B. Wallage en mr. dr. W.I. Koelewijn
advocaten

⁷ Rb. Midden-Nederland 20 mei 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:2302.